

Πρός 'Αναγολές της 'Αρχαιοιουπόλεως (Λουζά-Μποτσφάρ), σύνοντα τις έσσαρες τοιούτοις τύμβους μικρών πλήθεων, γνωστοί όποιοι ήταν τον περιοδικό έπος το «χώρατα». Παρότι την Βεζένη, την άρχαιαν πρωτεύουσαν τῶν 'Αστῶν, ούσαντα 32 τῶν δυοιών δ' οὐγηλέστερος Γκαζή-τεπέ (θρησκευτικός) καλούμενος παρέχει εἰδύτατον φόροντα εἰς τὸν πυριτηρητήν, διπλάνον δὲ λέγεται νῦ Τύρητην Προσεκτίδα καὶ τὸν Βεζένην Πόντον. Αλλοι 4 γῆλοφοι υπάρχουν πρὸς 'Ανατολάς τοῦ χωρίου 'Αχμέτ-Βέη, δίλλαι 4 Ν. Α. τοῦ χωρίου Τοποτεῖ-κοι, 6 πρὸς 'Αν. τοῦ χωρίου Σατή-κοι, καὶ δίλλαι πρὸς τὴν δοχείαν Καραβίζην⁽¹⁾. Κατὰ τὸν G. Seure καὶ N. Degrand⁽²⁾, οἱ ὄποιας ἀνησυχούμενοι περὶ αὐτῶν καὶ διέσκαψαν πνας ἐξ αὐτῶν, καθ' ὅλην τὴν Θράκην, ἀνέρχονται εἰς 10.000 πλούτου. Κυρίως δημος παρατηροῦντα παρὰ τὴν Νικόπολην, τὴν πεδιάδα τῶν Καζανλάκων περὶ τὴν Ζαγοράν καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Σόφιας. 'Αλλοι τῆς Ζαγοράς μέροι Φιλαπούπολεως, καὶ ἀπὸ τῆς Ζαγοράς μέροι τοῦ 'Αρατάλη-Μαζαλέ, καθὼς καὶ παρὰ τὸν ὄβανα 'Τσαλάτην, παρατηροῦται ἀφονία τοκουμών τελέων. (3) Δι' δὲ η Β. Θράκη δένταντι νῦ ονομασθῆ γένος τῶν τύμβων.

Γόνος ἀπὸ τὰ σημαντικότερα Τσουρκαλά καὶ Βουλγαρικά χαρίσια, τὰ δοκοῖς ἀντικατεστησαν τὰς ἀρχαίας Ρωμαϊκὰς καὶ Βεζαντινὰς πόλεις; αἱ δοκοὶ πάλιν ἐκτισθησαν ἐπὶ τῶν θρησκίων τῶν ἀρχαίων Θρακικῶν πόλεων, κατὰ γενικὸν κανόνα εἰδίσκουσι τοιοῦτοι τύμβοι. Μεῖλιστα εἰς πολλὰ τῶν χωρίων τοιούτων εἰρίσκονται εἰς τὸ μέσον τῶν νεκροταφίων σύνοψις τὸ μέρος τούτο τῆς ταφῆς, διποὺς λέγει ο Dumont, διὰ τὰ φρεσκά ταῦτα κάντητα τῶν πληθυσμῶν, νῦ μὴ ἔλλαζε ἀπὸ τῶν δοχαίων γροῦν.

'Αλλ' εἰς τὶς ἐρημούμενον οἱ τύμβοι η τυπωτὶ οὗτοι; Κατὰ πάσους πλανότητας ἐρημούμενον ὡς τάφοι, ὡς ἀπαδεικνύεται ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν. Οἱ ἀπλούστεροι ἐξ αὐτῶν ἔσται οἱ σχηματιζόμενοι δὲ ἐπισφρεντές χώματος εἴδης δημοσίου ἐπὶ τοῦ σώματος ή τῆς τέφρας τοῦ τεκροῦ, εἰς τρόπον σύστε γὰρ ἀποτελέσθω δικετὰ θυγηλὸν τύμπλοφον. Τοσούτοις τύμβοις είναι δὲ τοῦ Πατρούλου (5) καὶ δὲ τύμβοις τῶν δοκοῖς ἀνήγειρον εἰς 'Αδηναῖς ἐπὶ τῆς τεφρᾶς τῶν Μαραθωνομάζων.

* * * * *

'Επι τῶν Ομηρικῶν χρόνων οἱ τύμβοι οὖσαι ἔσται ἐν μεγάλῃ χρήσει. Ενιστε δὲ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῶν ἰδρυτὸν ἀναθηματικὴν στήλην. (6)-

Ἄστρῳ ἐπει τεκρός τ' ἔσται καὶ τεράστιον τεκρός,

τύμβοιν γενέσταις, καὶ ἐπὶ στήλην ἐρύσσοντες;

τεῖχαντειν δικοτάτων τύμβοιν εἴησται.

(Οὐδοσοίας Μ. 13—15).

'Ο τρόπος οὗτος τῆς ταφῆς φιλίστει διὰ διεπηρήθη ἐπὶ πολὺ.

'Ο κύριος νύτρος ἔμετο εἰς τὸ κέντρον τοῦ σχηματιζόμενον γηλόφου σὺν τῷ χρόνῳ δημοσίου ἐπειπονταν καὶ εἰς τὰ πλάγια αὐτοῦ.

'Ο 'Οδηρος δὲν γνωρίζει τὴν ταφήν, διὰ μόνον τὴν καθημένην νεφρῶν αὐτῶν τοῦς νεκρῶν τοῦς ταφῆς συνεφάντων καὶ πρὸς τὸς δημοκετικάς αὐτῶν δοσολογίας εἰς δὲ ἀνθρώπος μετά θύσιαν συνείγεται τὸν ἐπίγειον βίον. Οἱ πάσαις τοιούταις διαδοθεῖσαι τοῦ Ελευσίνος μετηρίων καὶ οἱ Πενθαρόδοιαι ἐνετεφίεισον τοὺς νεκροὺς των.

Άλιτ δὲ πυρετοί γενέσται τοῦ οὔτου.

(A. 52).

Τὸ Ιθαμον τοῦτο τῇ πολιτείᾳ τοῦ οὔτου δὲν ἐπεκρίθησε καθ' οὓον αἱ γεροτεμένη Λανσαράκης τοῦ πολιτείας τοῦ οὔτου τοῦ οὔτου καὶ τοῦ οὔτου.

Οἱ 'Ελλήνες τῆς Μαραθωνομάζων, δὲν ἐγνωρίζουν τὴν καῦσην καὶ ὑπερτον τοῦς νεκρῶν τοῦς ταφῆς συνεφάντων καὶ πρὸς τὸς δημοκετικάς αὐτῶν δοσολογίας εἰς δὲ ἀνθρώπος μετά θύσιαν συνείγεται τὸν ἐπίγειον βίον. Οἱ πάσαις τοιούταις διαδοθεῖσαι τοῦ Ελευσίνος μετηρίων καὶ οἱ Πενθαρόδοιαι ἐνετεφίεισον τοὺς νεκροὺς των.

'Ο πατήρ τῆς Ιστορίας ὁς ἔξης περιγράψει τὰ τῆς ταφῆς τῶν δοχαίων Θρακῶν, «Τοσὶς ἡμέρας προπύθεια τὸν νεκρόν καὶ παντοία ασάξει τες Ιρήις εἴναισθαι προκλητόντες, πρώτον ἐπειτα δὲ θάκτους κατοικεῖσθαις εἰς ἀλλας γῆ κρύψαντες, χῶμα δὲ γένεταις ἀγνάνα πειστεῖσαν παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέρστα ἀδέλεα τίθεται κατὰ λόγον μονομαχίας»⁽⁹⁾.

Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖς ήτη γενόμενης ἀνασκαφαῖ, ἐπιβεβαιώνται τὴν παρτιόδον τοῦ 'Ηροδότου.

Οἱ περὶ αὐτῶν δεσμοληθέντες Βούλγαροι δοχαιολόγοι, δημος οἱ ἀδελφοὶ Shkorpil καὶ δίλλαι τοὺς ὄνοματος διαδοθεῖσαι τοῦ Γολλικοῦ ὀνόματος terasses (ὑγραμα τῆς, ἐπίχωμα) πρόγια τὸ δοκοῖς κατὰ τὸν Seurre διπλῶς σημαίνει τὸ σύγχριτο, δημίνει δημος οἶνον εἰς τὸν πολιτειακὸν τοῦς ταφῆς συνεφάντων καὶ πρὸς τὸς δημοκετικάς αὐτῶν δοσολογίας εἰς δὲ ἀνθρώπος μετά θύσιαν συνείγεται τὸν ἐπίγειον βίον. Οἱ χωρακοὶ τῆς Βουλγαρίας τοὺς δοκούς ουρπλοσκί moghili—τύμβοι, δὲ τύματα πλατείας

Κατὰ τὸν Seurre έχουν ἀναλογίαν πρὸς πνας ουφαδίς χωμάτων (gisement) τῆς Βοσίνης, τὰ δημοις οἱ Βόσνιοι δοχαιολόγοι διομάζουν Wallbauntem, καθ' δεν διαστηματίζονται δέ τοιούς παλάρημοτος καὶ μάς ζωνής της Λίθου⁽¹⁰⁾.

(1) Σάββα Λουκίουν, 'Ιστορία τῆς Επαρχίας Βιζένη καὶ Μηδείας 1899 σελ. 105.

(2) G. Seure καὶ N. Degrand, Exploration de quelques tellis de la Thrace, ἐν τῷ Bulletin de Correspondance Hellénique, 1906 σελ. 356 καὶ ἔξης:

(3) Γεωγρικὸν Αστικούσιδον in. loc. cit. σελ. 90 'Εκκλησιαστικὴ ἀληθία 1898 σελίς 250.

(4) Albert Dumont in. loc. cit. σελ. 199.

(5) Οὐρης ὁς ἔξης περιγράψει τὰ τῆς ταφῆς αἴτον:

Πρώτων μὲν αὐτὰ πυρηνίδην εἰδένειν εἴδην οἰραν δευτέρων δὲ φύλα, βαθεία δὲ κάποιαν τάσσονταις δέ τοιούς διατάσσονται λεπτοί διλλέγοντες εἰς κρύσταλλον πραλίνην καὶ διελέγονται δημόνιοι, ἐν πλαστοῖς δὲ θάντος θάντος λεπτοῖς περιστρέψανται δέ εἰρηνα δημερίδια τα πορφύραντον ἀρσινοῦ πορφύρην εἰδοῦς δὲ κατηντεῖν εἰς γυναῖκας.

(6) Πλάτων Πατέλης Π. 454 καὶ Δ. 371. Κατὰ τὸν Παπαστίνην (VIII, 4, 9) συνέχειται ἐν Περιηγήσι τὸ πότος τῆς Αύγης τοῦ γηγενέα Λίθου περιστρέψαντον κρηπίδας εἰς τῆς καρυδιάς τοῦ διόπτρος ήτο διστημένον μηδαλία γυναικεῖον.

(7) Η Αδηναῖς καὶ τῆς Νεσίους καὶ μήτηρ ἐν τῷ Ηρακλέους τοῦ Τηλεφού.

(8) Παρθ. Γερμανία, Προστορικὴ 'Αρχαιολογία σελ. 650 καὶ ἔξης:

(9) Ηροδότος, γ. 8. Παρθ. 'Ηρακλέους Βασιλίου, Λόγιοι Θρακικοί, σελ. 23.

(10) C. Seure in. loc. cit. σελ. 360. Τὸ Μουσεῖον τοῦ Serajevo ἐν Βοσίνῃ είναι πληνούσιστον εἰς προστορικής ἀρχαιολογίας, αἱ δημοτικαὶ φυταὶ συγκεντισμέναι μὲ τὰς Θρακικὰς τοιούτους.

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

34

Ἐπειδὴ δικαὶος εἰ τόμβος τῆς Θράκης δὲν περιλαμβάνουν λίθον, ή δυναμασία αὐτή τῶν Βοστίων δοχαιολόγηση δὲν φαίνεται κατάλληλος, καὶ προτιμῷ τὴν δυναμασῖαν tellis, ή δύοις τοὺς διακρίνει διὰ τοὺς κοινοὺς τιμέμενος, καὶ κατατίσσει εἰς τὴν σπιρὰν τῶν Ἀσπατικῶν tellis, γνωστῶν ἡδη οἱ δύοις προσωμούμενοι κατά τὸ σχῆμα, τὰς διαστάσεις, τὴν κατατομήν, πολλάκις δὲ καὶ τὸ περιεχόμενον. Καὶ πάσῃ περιπτώσει ἔχουν τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν διπλαῖς δύμασῖον—ἴαν κρίνομεν ἢ δισών Ἑρμηνεύμησον μέροι στίψιφρον—διπλαῖς λειψανοῖς ἀρχαιοτάτων κατοικιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρὸς ταύφους, εἶδος πολεμανδρίου, θρουμέτων ὡς τεχνοταρφίων δὲ ἐπιχωματώσεως.

Παρὰ τὸ Τατάρο-Ποζαργύριο, τὴν δοχαίαν Βησσαράραν, ἐπὶ τῆς δεκαῆς ὅρης τοῦ ποταμοῦ Ἐρθροῦ, ὃπου κεῖται σήμερον ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμός, βρήκεται τοιοῦτος τόμβος, ὃ δύοις ἀνασκαφέσι τῷ 1872 ἐφερεν εἰς φῶς πλείστα δοχαία ἀγγεῖα, σκύπακά σκεῦη, κατόπεχυα εἰδώλιο ἀνθρώπων καθημένων ἢ δοπίων, ἐπίσης δὲ καὶ δετὸν ἐκ λευκοῦ πυρομίδην κλπ. Μερικὰ τῶν ἀγγείων τούτων φέρονται κακότεχνον διάκοσμον, ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν, στάμνος, ἔχει σχῆμα γυναικός τῇ; δύοις; αλληλεργεῖς φερόμεναι ὡς ἐπὶ τὴν δοφύνη ἀπετέλουν τὰς λαβᾶς, αὐτῆς.. Πλὴν τῶν κτενομάτων τοῦ· μεταξύ τοῦ διφέρονται καὶ μέγιστα κέρατα μήκους 0,85· τοῦ μέτρου καὶ περιφερείας περὶ τὴν βάσην αὐτῶν 0,40.

Ἄλλοι ἀνασκαφοὶ γεννόμενοι ποσθὰ τὰς Σαράντα Εκκλησίας ἐφερεραν εἰς φῶς τὰ δοτικά δοχαίων πολεμιστῶν, κράνος χρυσοῦν, θώρακα καὶ ἄλλα δηλατέματα ἐπεξειργασμένα, καὶ σκελετὸν ἵππου πιθανῶν ἀνίρωτα εἰς τὸν ταφέντα πολεμιστήν. (1).

Αἱ κατὰ τὰ τελευταῖα διῆς ἡ τῆς ἀνασκαφῆς γεννόμεναι μεθοδικότερον καὶ επὶ τὴν ἐπιβίβλενταν ἀρχαιολόγων ἔφερον εἰς φῶς πλείστα δοσαὶ ἀρχαιολογικὰ ἑνότητα, τὰ δοτικά μνημάτα ἢ ἀτελέστατα διεφάσισταν ἥμας περὶ τῆς ἰστορίας τῆς Θράκης, ἐν τούτοις μᾶς ἐπέρχενται νὰ μαντεύομεν τὴν προϊστορικὴν Θράκην. Διὰ τοῦτο ἔχει μέγιστο δίκαιον ὁ Albert Dumont (2) λέγων, δην οἱ τυπωλιὶ περικλείονται τὴν ἰστορίαν τῆς χώρας.

Εἶναι ἡδη γνωστὸν τὸ περιεχόμενον 7 τοιούτων tellis, δύο πυρὶ τῶν Δούναβεων καὶ 5 ἐν τῇ Νοτίῳ Βουλγαρίᾳ. Ἐτ τῶν 5 τούτων οἱ 4 ἡρευνήθησαν ὑπὸ τοῦ G. Scutte, ἑταῖρος τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς· Ἐταρίας, κατὰ τὰ ἑτη 1895-1900, δεπάνας τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως. Ταύτας δὲ τοιούτων αἱ κατὰ τὸ 1901, 1902, καὶ 1903 (3) ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ Λαζαρίδη προξένου τῆς Γαλλίας ἐν Φιλιππονικῇ, δεπάνας τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεων. Η δεπάνη τοῦ 1903 διηγείται στὸν θυμό τοῦ τεγένεος τοῦ Λαζαρίδη, τοῦ προξένου τῆς Βουλγαρίας, τοῦ 1895 τοῦ τοῦ διπλούσιεύθησαν λεπτομερέστατα μετὰ ποιητῶν, πολεμιστῶν πιτάκων ὑπὸ τῶν δύο τοιούτων ἀρχαιολόγων εἰστὸ Βιλλερίου (4) et Correspondance Hellénique, 1906, σελ. 349-432.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων εὑρημάτων τοῦ κατὰ τὸ 1903 ἀνασκαφέντος τύρφων τοῦ Costievo ἡ ἀλλας Μοναστίο-τελὲ καλουμένου, εἰς ἀπόστασιν 13 χιλιομέτρων Β.Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως, είναι δέμητραν ἀρκετοὶ τίφοι, περιέχοντες διάφορα κτενίσματα. Οἱ τύρφοι οὗτοι δύνανται τὰ δεινῶντα δικαῖην δικαιοδόμησιν, ὡς νεκροταφεῖον. Δὲν εἶναι δικαὶον νὰ δικαιοδοτηθῇ ἡ χρονολογία αὐτοῦ, καθ' δον, διως καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ διατεχνήται ἀλλήλους Θράκικοι λαοὶ ἀρχηγούμενοι τὸ ἴδιον μέρος ὡς σύλλογοι ταρῆς, εἰς τρόπον ὥστε οἱ τάφοι τῶν ἀνωτέρω στρωμάτων εἶναι χρήδον μεταγενέστεροι. Εν πάσῃ περιπτώσει τὸ πλεῖστον τῶν τάφων τοῦ τρίτου στρώματος εἶναι τῆς Ρωμαϊκῆς περιόδου.

Μεταξὺ καὶ ἀλλων εὑρέθησαν 12 περίπου τεμάχια εχνοτο, περιστοῦντα τὸν ἡδη Θράκην, καὶ διάφοροι τοιούτατα τοῦ Ρουμητάκου Α' (ἐδοχὴ τοῦ Αἰγαίου νερού), ἀπεικονίζοντα δύο κεφαλὰς δεσμαρμένας πούς τα δεξιά· τοῦ βασιλέως; καὶ τῆς συζύγου του μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΡΩΜΗΤΑΛΑΚΟΥ... ἐπὶ δὲ τῆς ἀλληλούπειρης: ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

Ἐπίσης: δοχαίκανα τοιούτατα τοῦ Τούμαροῦ, (98-117 π. χ.) τοῦ Γέπου (212 π. χ. μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, καὶ τοῦ Αἰγαίου νερού [270-276 Μ. Χ.]

Παρό τὸ τύμαιον τοῦ Αἰγαίου νερού, εὑρέθησαν εἰδεκα σκελετοὶ ἀνθρώπων εἰντυφισμένοι διατάξεις εἰς τὸ χώμα, μέ τοὺς πόδας: ἀστοραμένους πούς τοῦ Αιανολάς. Οὐδὲ μακράν αὐτῶν καὶ εἰς τὸ αὐτὸν θάρσος, εὑρέθη ἐπιτηπτὸς σκελετὸς ἀνθρώπου, τοῦ ὥποιου οἱ κνήμαι διον κομμέσται ἡ δὲ κεφαλή, οἱ τομηγάλαιοι σπάνδυλοι καὶ αἱ ωμολέπται κατοπλέ τα δοτικά τῆς λακάτης. Οὐλύγυτ δὲ μαρτύρεσον ἐντὸς μαγάλου πιθουπτήλινου σκελετὸς γυναικός (4) φέροντα τρία δοχαίκανα βραχιόλια, δύο εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονο καὶ ἕνα εἰς τὸν διστερόν.

Ὄς δὲ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ περιεχούμενου τοῦ τάφου τούτου, ἐποτε νὰ κατατέξομεν αὐτὸν μεταξύτεντεπικηδείων ανημεῖον τῆς γεολιδικῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ τὸ σχῆμα καὶ ἡ λεπτότης τῶν ἐν αὐτῷ εὑρεθέντων ἀγγείων, δὲν συνέδουσιν ἐπέρι τῆς πτοδοβογῆς τῆς γεώμετρης παύτης.

Τὰ αὐτὰ περίπου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν ἀλλων τάφων.

(1) Γ. Λαζαρίδης in loc. cit. σελ. 91.

(2) Albert Dumont in loc. cit. σελ. 199.

(3) "Ἐκτοτε, κατὰ τὸν γένος Βουλγαρικὸν τόμον τοῦ 1904, αἱ ἀνασκαφαὶ δὲν ἐπιτρέπονται πλέον εἰς ἔνοντας, παρὰ μόνον εἰς Βουλγάρους ἀπηκόσιους φιλολόγους ἢ ἀρχαιολόγους, ἀπένναντι χρηματικῆς ἀγγυήσεως.

(4) Οἱ δόδοντες τῆς γυναικός ταύτης ἀνήγκαιον εἰς ἡλικιωμένην γυναικαν, ἡ δὲ θέσης τοῦ πτοδού μόνον διὰ τῆς δομῆς ταυτιδίου. Προφανῶς δὲ πρόκειται περὶ ἔνοντας Ἀσπατῶν ἀναμφισβόλως, ταφέντων κατὰ τὸ Ίστιον τῆς πατρίδος των.